

**Інформація
про наукову діяльність
Науково-дослідного інституту українознавства за 2017 рік**

I. Узагальнена інформація щодо наукової та науково-технічної діяльності вищого навчального закладу або наукової установи

а) коротка довідка про наукову установу

Науково-дослідний інститут українознавства – наукова установа, створена відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 липня 2014 року № 671-р «Про утворення Науково-дослідного інституту українознавства» на базі Національного науково-дослідного інституту українознавства та всесвітньої історії, ліквідованого 20 листопада 2014 року;

Основні напрями діяльності: виконання фундаментальних та прикладних наукових досліджень; освітньо-наукова діяльність на третьому рівні вищої освіти з метою здобуття ступеня доктора філософії в аспірантурі та поза аспірантурою відповідно до ліцензії (спеціальність 032 - історія та археологія); розвиток українознавства як основи формування світогляду українського народу, піднесення рівня громадянської та національної свідомості суспільства, як базових засад ідеології та політики суспільного розвитку й державотворення України; науково-аналітичне сприяння розвитку та удосконаленню основ гуманітарної політики держави.

б) науково-педагогічні кадри (стисла аналітична довідка за останні 4 роки):

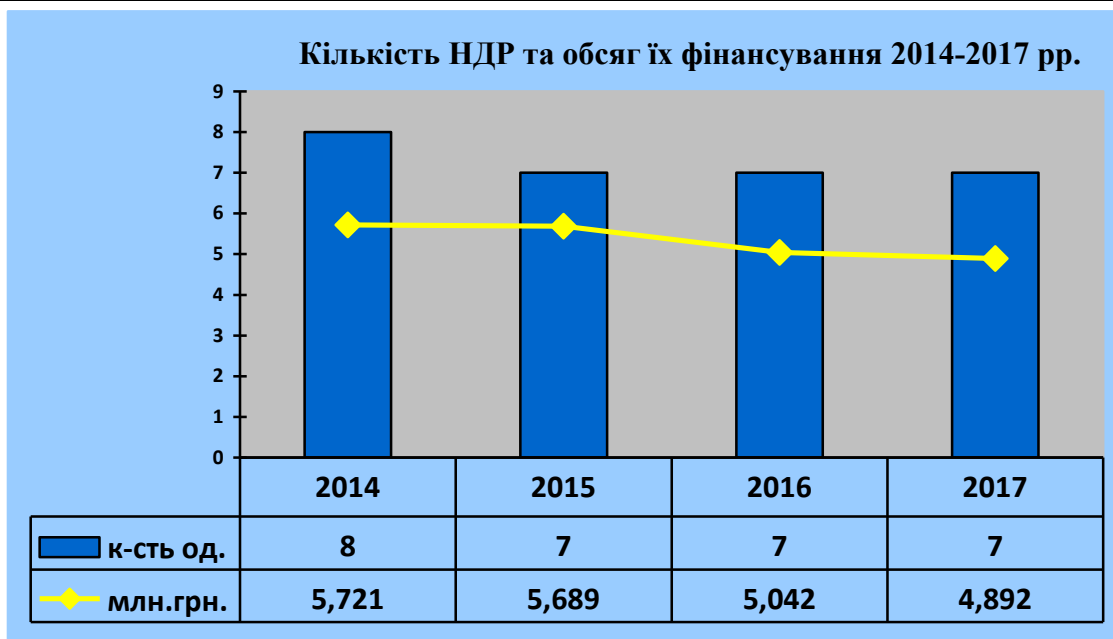
спостерігається позитивна тенденція щодо збільшення кількості наукових кадрів, які мають диплом кандидата наук (доктора філософії). В порівнянні з 2016 р. кількість докторів філософії зросла на 4,6%. Молоді науковці до 35 років становлять 32% від загальної кількості науковців. 44% молодих науковців мають ступінь кандидата наук. Водночас зменшилась кількість наукових співробітників, що мають ступінь доктора наук на 2%. В порівнянні з 2016 р. на 11% зросла кількість молодих науковців (до 35 років), а також кількість дослідників віком від 35 до 45 років. Середній вік виконавців науково-дослідних робіт 41,8 роки.

	2014	2015	2016	2017
Усього наукових співробітників	56	63	55	56
Доктори наук	4	5	5	4
Доктори наук (за сумісництвом)	1	0	2	0
Кандидати наук	26	25	24	27

Кандидати наук (за сумісництвом)	0	0	0	0
Член-кор. НАНУ	1	1	1	1
Професори	3	3	5	2
Доценти	1	1	1	1
Старші наукові співробітники	1	1	1	0
Молоді науковці:				
Доктори наук	0	0	0	0
Кандидати наук	9	10	8	8

в) кількість виконаних робіт та обсяги їх фінансування за останні роки

Категорія Робіт	2014		2015		2016		2017	
	к-сть од.	тис.грн.	к-сть од.	тис.грн.	к-сть од.	тис.грн.	к-сть од.	тис.грн.
Фундаментальні	6	3599,9	5	4132,433	7	5042,040	7	4892,400
Прикладні	2	2121,7	2	1556,372	0	0	0	0
Госпдоговірні	0	0	0	0	1	120,0	1	120,0

г) кількість відкритих у звітному році спеціалізованих вчених рад із захисту кандидатських дисертацій – 0;

кількість відкритих у звітному році спеціалізованих вчених рад із захисту докторських дисертацій – 0;

кількість захищених дисертацій – 2.

II. Результати фундаментальних досліджень у галузі суспільних і гуманітарних наук, зокрема наукові досягнення світового рівня

а) важливі результати за усіма закінченими у 2017 році

фундаментальними НДР, які виконувались за рахунок коштів державного бюджету

1) Україна ХХ – початок ХХІ ст.: утвердження демократичних цінностей, розв’язання національних та державотворчих проблем.

Науковий керівник – Гай-Нижник Павло Павлович, д-р. іст. наук.

Обсяг фінансування: за повний період - 2858,343 тис. грн., зокрема на 2017 р. - 1057,212 тис. грн.

Науковий результат: створено узагальнену концепцію державотворчих та суспільно-політичних процесів ХХ ст. Узагальнено та проаналізовано суспільно-політичні та соціально-економічні концепції Української держави у ХХ ст. на основі співставлення моделей державної та національної політики українських політичних партій та організацій. Підтверджено гіпотезу цілісного розвитку і взаємозв’язку державних, суспільно-політичних та культурно-освітніх процесів періоду української революції 1917 – 1921 рр. Встановлено правонаступництво, взаємозв’язок та спадкоємність державних утворень, суспільно-політичної і національно-державницької думки українців на різних історичних етапах; доведено вплив етнонаціонального чинника (титульної нації) на становлення вітчизняної історико-політичної думки і розвиток державницьких проектів (моделей) на різних етапах історії України ХХ ст. Розкрито досвід та значення національного державотворення, механізми реалізації демократичних засад розвитку України та її інтегрування в європейське співтовариство.

Новизна отриманих результатів полягає у комплексному аналізі концепцій державних моделей та соціально-економічного устрою, а також визначенні їхнього впливу на сучасну суспільно-політичну думку та державний розвиток України. Вперше показано правонаступництво, взаємозв’язок та спадкоємність не лише державних утворень, а й суспільно-політичної і національно-державницької думки українців на різних етапах української історії ХХ – ХХІ ст. та різних поколінь.

Науковий рівень та значимість отриманих результатів полягає в тому, що дослідження виконано на основі широкої джерельної бази, частину архівних документів введено до наукового обігу вперше.

Практичне застосування: результати НДР можуть бути використані фахівцями в галузі історії України, окремих галузей всесвітньої історії, а також науковцями з широкого спектру інших гуманітарних дисциплін. Матеріали можуть бути використані у навчальному процесі, зокрема у шкільних і вузівських підручниках, при розробці нових курсів лекцій, а також з метою національно-патріотичного виховання.

2) Україна й українство в етнокультурних процесах світу.

Науковий керівник – Баран Володимир Данилович, д-р. іст. наук, проф.

Обсяг фінансування: за повний період - 2376,087 тис. грн., зокрема на 2017 р. - 889,290 тис. грн.

Науковий результат: реконструйовано перебіг етнокультурних процесів на землях Давньої України. Розроблено сучасну наукову модель періодизації етногенезу на українських теренах. Уточнена ранньосередньовічна концепція походження українського етносу. Створено узагальнену концепцію

етнокультурних процесів на засадах міжкультурної та міжетнічної взаємодії, яка допомагає краще пізнати особливості українського світу, що творився і трансформувалася упродовж тисячоліть і нині репрезентує сучасну Україну та українців як націю. Створено теоретичну модель зміни етнічної структури населення України у контексті її історичного розвитку від межі XIX – XX ст. до нашого часу з використанням динамічних рядів та графічних моделей. Визначено основні тенденції етнокультурного розвитку населення Донецького та Кримського регіонів після розпаду СРСР у порівнянні з іншими регіонами України.

Новизна отриманих результатів: на основі аналізу ономастичних даних й удосконаленої методології порівняльно-мовознавчих досліджень, реконструйовано перебіг етнокультурних процесів на землях Давньої України. Вперше в українознавчих студіях поєднуються аналіз археологічних досліджень княжого Галича з комплексним теоретичним осмисленням етнокультурних процесів на території України від порубіжжя ер і до XIII–XIV ст.

Науковий рівень та значимість отриманих результатів полягає в тому, що вони розкривають етнокультурні процеси на українських етнічних землях на основі емпіричних і польових археологічних досліджень. Розкрито українознавче спрямування освітніх галузей як чинника збереження і розвитку національного культурного середовища.

Практичне застосування результатів: дослідження можуть використовуватись у науковій галузі з метою поглибленого вивчення українознавчої проблематики. Матеріали досліджень можуть бути використані в освітньо-виховному та у навчальному процесах ЗНЗ (при викладанні історії України та українознавства), а також у ВНЗ (при викладанні курсів етнології, археології, історії української культури, політичної історії України, історії України).

б) найважливіші наукові результати, отримані в результаті виконання перехідних науково-дослідних робіт:

3) Україна перед гуманітарними викликами та загрозами сучасності: соціально-філософський аналіз.

Науковий керівник – Терлецький Віталій Михайлович, канд. філос. наук
Обсяг фінансування: на 2017 рік – 500,065 тис. грн.

Науковий результат: здійснено компаративний аналіз взаємодії між державними інститутами і громадянським суспільством в контексті суспільно-політичних загроз суверенітету України. Підтверджено гіпотезу про наявність кореляції між геополітичною оцінкою регіону та його значенням в системі координат культурно-цивілізаційного розвитку суспільства. Розкрито специфічні соціальні передумови, що сприяли анексії Криму: провокування міжетнічної і міжконфесійної напруженості, масові фейкові інформаційні компанії з дискредитації всього українського, спекуляції на тему історичного минулого.

Новизна отриманих результатів полягає в зіставленні з наявним доробком вітчизняних та зарубіжних вчених. На відміну від поширених в історіографії поглядів, які стверджують або тільки появу, або остаточну сформованість громадянського суспільства в Україні, обґрунтовано диференційований підхід до питання, а саме виокремлено етапи становлення громадянського суспільства в сучасній Україні, в контексті взаємодії з державними інституціями. Запропоновано нову методику аналізу інформаційного поля з метою виявлення потенційної загрози міжетнічного і міжконфесійного конфлікту.

Науковий рівень та значимість: для дослідження гуманітарних викликів в культурно-цивілізаційній, суспільно-політичній та екологічній сферах використано сучасний соціально-філософський інструментарій. На підставі ґрунтовного дослідження етнополітичної ситуації в Криму до його анексії створено методику, яка допоможе встановити рівень сепаратизму.

Практичне застосування: для державних органів влади, щоб прогнозувати і попереджати конфліктні ситуації в поліетнічних прикордонних районах України; як теоретичне підґрунтя для експертних висновків відносно проблем розвитку громадянського суспільства в Україні; як матеріал для вдосконалення або створення нових курсів і дисциплін, що торкаються гуманітарних проблем сучасності в освітній сфері.

4) Гуманітарні аспекти воєнно-політичної кризи в Криму та Донецькому краї

Науковий керівник – Зінченко Арсен Леонідович. док. іст. наук., проф.

Обсяг фінансування: на 2017 рік – 580,352тис. грн.

Науковий результат. Визначено основні політичні й соціокультурні передумови дезінтеграційних процесів в інформаційному, освітньому, культурному просторі АР Крим та Донецького краю, що призвели до втрати Україною впливу на гуманітарний простір регіону. З'ясовано особливості формування поселенської структури населення в умовах пришвидшеної індустріалізації, повоєнних міграцій робочої сили, переселенні росіян на місце депортованих народів (насамперед кримських татар). Здійснено аналіз інформаційно-психологічного впливу «гібридної війни» (найперше йдеться про створення та легітимацію фальшивих ідентичностей, на кшталт «Новоросії» та «Малоросії»), з'ясовано безпекові ризики гуманітарного простору України.

Новизна отриманих результатів полягає у комплексному використанні методів аналізу поточної інформації, методу соціальних зрізів, синхронного та діахронного підходів, завдяки яким розроблено модель соціокультурної динаміки в Криму та Донецькому краї.

Науковий рівень та значимість результатів дослідження полягає в конкретизації основних фактів і поглибленні спостережень вітчизняних та західних дослідників щодо соціокультурних та інформаційних процесів. Визначено фактори, які становлять потенційну загрозу національній безпеці України і перешкоджають реінтеграційним процесам.

Практичне застосування: результати дослідження створюють теоретичну та фактологічну основу для поглибленого аналізу освітньо-інформаційного простору та захисту національних інтересів України в царині гуманітарної

політики. Матеріали можуть використовуватися при розробці державної стратегії гуманітарно-інформаційної політики та національного законодавства, при розробці освітніх програм Міністерством освіти і науки України, при врахуванні гуманітарних ризиків в діяльності органів виконавчої влади.

5) Структури українського повсякдення ранньомодерної доби

Науковий керівник – Ворончук Ірина Олексіївна, д-р. іст. наук., доц.

Обсяг фінансування: на 2017 рік – 590,714 тис. грн.

Науковий результат. Вперше актову документацію ранньомодерної доби проаналізовано з погляду титулатурних атрибутів та титулатурних абстрактів. Простежено канцелярські практики та відхилення від них. Реконструйовано склад 30 рядових шляхетських сімей, простежено родинні пов'язання, на підставі яких створено 5 шляхетських родоводів. Розроблено 2 моделі шляхетського «двору» – домогосподарства.

Новизна отриманих результатів полягає у створенні методики та методології вивчення титулатури на позначення вищих верств домодерного суспільства з використанням підходів соціальної теорії мови, історичної соціолінгвістики та статистичного аналізу документального матеріалу, що дозволяє виявити приховані текстуальні шари актового формуляру та з'ясувати тодішні канцелярські практики записів оригінальних документів.

Науковий рівень та значимість результатів: вперше у вітчизняній історичній науці розроблено методику відбору та опрацювання документального матеріалу щодо українського повсякдення ранньомодерної доби. На підставі документального матеріалу, європейської класифікаційної системи та авторської методики виконавців НДР створено моделі шляхетського господарського комплексу – домогосподарства, зокрема: 1 – simple family household; 2 – extendent family household.

Практичне застосування: результати дослідження поглиблюють знання про щоденне життя людей ранньомодерної доби, що можуть бути використані в освітньому процесі для написання учнівських та студентських робіт. У вишах – для розробки навчальних програм і курсів з дисциплін історичного, філологічного, філософського та культурологічного напрямів.

6) Українське пограниччя як соціокультурний феномен.

Науковий керівник – Овсіюк Оксана Володимирівна, канд. іст. наук.

Обсяг фінансування: на 2017 рік – 749,955 тис. грн.

Науковий результат. Виявлено феномен порубіжності в категорії історичного часу на основі дослідження культури повсякдення у перехідні періоди ХХ – початку ХХІ ст. (репатріація кримських татар, повсякдення киян в роки війни, україно-польське пограниччя). Простежено особливості побутових взаємостосунків у пограничному середовищі приміської зони на основі локальної міської спільноти Ірпеня. Розроблено концепцію існування уявного кордону між мегаполісом та містами-супутниками (на прикладі м. Ірпеня).

Новизна отриманих результатів полягає у дослідженні пограниччя як багатоаспектного соціокультурного феномену. Для дослідження пограниччя застосовується соціоантропологічний підхід, який дає змогу розглянути

досліджувані спільноти у ширшому культурному та соціальному контексті. Увага дослідників зосереджена не лише на територіальному аспекті пограниччя, а вивчає межовість в історичному часі та культурних практиках різних соціумів.

Науковий рівень та значимість результатів. Вперше у вітчизняній науці досліджуються не лише особливості взаємостосунків порубіжних етнічних та національних агентів, а й соціокультурний контекст виникнення та специфіка функціонування всієї різноманітності порубіжних зон в Україні (географічних, політичних, культурних, часових).

Практичне застосування результатів дослідження полягає у широкому використанні напрацювань вчених у подальшій науковій роботі, зокрема при підготовці монографій, статей, організації наукових заходів, розробці лекційних курсів для вищих та загальних навчальних закладів освіти

7) Історичний досвід українських збройних формувань ХХ ст. в контексті сучасної російської агресії

Науковий керівник – Фешовець Олег Васильович, канд. філос. наук.

Обсяг фінансування: на 2017 рік – 524,812 тис. грн.

Науковий результат. Деконструйовано провідні концепції української воєнно-політичної та військово-історичної думки ХХ ст. Здійснено компаративний аналіз військових та воєнно-політичних методів боротьби української та інших націй за державну незалежність. Розроблено методологію дослідження воєнно-політичної та військової історії України ХХ ст., враховуючи досвід протидії «гібридній» війні як формі агресії.

Новизна отриманих результатів. Вперше в українській історіографії проводиться комплексне дослідження воєнно-політичної та військової історії України ХХ ст., аналізуються важливі військові події на території України, їхній перебіг, специфіка та вплив на боротьбу за незалежність України. Водночас ці процеси описуються в широкому контексті аналогічних рухів інших народів. До наукового обігу введені документи і матеріали, які дозволяють відтворити воєнно-політичну та військову історію України ХХ ст., особливо тих її тем, які не отримали належного наукового висвітлення (наприклад, структури та особливості формування війська в Україні періоду боротьби за незалежність, створення угруповання Радянської Армії на території України, яке 1992 року перетворилося на Збройні Сили України, їх особливості та вплив на перебіг політичних подій тощо).

Науковий рівень та значимість результатів. Вперше досліджуються та закладаються підстави для подальшого вивчення військових аспектів українознавства, які до цього часу перебували фактично поза увагою дослідників. Послідовне втілення виробленого методологічного підходу в межах теми матиме вплив на механізм формування сучасної військової політики України як держави, що повинна відіграти важливу роль у підтриманні безпеки в Європі.

Практичне застосування: результати дослідження мають перспективу використання при розробленні державної стратегії військово-політичної безпеки України та національного законодавства в цій царині. З її урахуванням підвищується ефективність діяльності держави загалом, так і Збройних Сил

України зокрема. Матеріали дослідження не мають аналогів, а також можуть бути використані політичним та військовим керівництвом держави для військово-патріотичного виховання курсантів та особового складу.

III. Розробки, які впроваджено у 2017 році за межами ВНЗ або НУ.

№ з/п	Назва та автори розробки	Важливі показники, які характеризують рівень отриманого результату; переваги над аналогами, економічний соціальний ефект	Місце впровадження (назва організації, відомча належність, адреса)	Дата акту впровадження	Практичні результати, які отримано ВНЗ/науковою установою від впровадження (обладнання, обсяг отриманих коштів, налагоджено співпрацю для подальшої роботи тощо)
1	2	3	4	5	6
1	Лекція «Берегиня: про один новітній міф та його деконструкцію» (26 березня 2017 р.) (Ю. Буйських)	Спростовано популярні міфи про український демонікон та світогляд українців.	Національний музей історії України, Міністерство культури України, 01001, м.Київ, вул.Володимирська, 2	Угода про співробітництво і взаємодопомогу від 26 квітня 2016 р. №7/6	Матеріали лекції враховано під час проведення працівниками музею екскурсій по залах, присвячених етнографії України.
2	Методичні рекомендації щодо складання ментальних мап для студентської практики (Т.Полек)	Метод ментального картографування є ефективним способом дослідження культурного ландшафту міста, адже дозволяє виявити глибинні мотиви містян, їхні щоденні маршрути, а також окреслити уявні кордони всередині міського простору.	Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України, 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32	Угода про співробітництво і взаємодопомогу від 24 червня 2016 р. № 15	Використовується на історичному факультеті викладачами кафедри історії та культури України, зокрема у курсах: «Методика викладання українознавства» (Н. В. Жмуд). Так, студенти виконали практичне завдання із збору та аналізу ментальних мап
3	Колективна монографія «Давній Галич» (Київ, 2017.) (Баран В., Томенчук Б. та Фігурний Ю.)	Вперше в українознавчих студіях поєднуються аналіз археологічних досліджень княжого Галича з комплексним теоретичним осмисленням етнокультурних процесів на території України від порубіжжя ер і до XIII–XIV ст.	Львівська гуманітарна гімназія ім. О. Степанів з поглибленим вивченням українознавства та англійської мови, м. Львів	Довідка про впровадження від 24 січня 2018 № 02/07-41	Використовується педагогами в позаурочний період під час ознайомлення з духовною та культурною спадщиною українського народу. Результати дослідження було використано у проекті «Україна, світове українство – історична місія»

4	Індивідуальна монографія «Українська дипломатія й міжнародна фінансова політика урядів Центральної Ради, Української Держави (Гетьманату) та Директорії УНР (1917–1922 рр.)». (К.: Дуліби, 2016. – 532 с.) (Гай-Нижника П.П.).	Висвітлено маловідомі історичні факти та події щодо міжнародної фінансової політики урядів Центральної Ради, Гетьманату та Директорії УНР. До наукового обігу введено нові, раніше невідомі, архівні документи.	Історичний факультет, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 60	Довідка про впровадження від 29.01.2018 № 04Б/932-27	Впроваджено у навчальний процес на кафедрі новітньої Історії України під час викладання нормативного курсу "Новітня історія України" (к.і.н. Савченко) та написання студентами курсових та дипломних робіт.
5	Сухопутні війська України. Наукова символіка. 1992–2012. – Львів: Видавництво «Астролябія», 2017. – 286 с.; іл. (Слободянюк М.)	Вперше в українській та світовій історіографії представлено історію формування наукової символіки Сухопутних військ ЗСУ в контексті формування Збройних сил України.	Національна академія Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного 79012, м. Львів, вул. Героїв Майдану, 1	Довідка про впровадження від 27.12.2017	Використовується в навчальному процесі викладачами та курсантами НАСВ
6	Методичні рекомендації з національно-патріотичного виховання учнів закладів середньої освіти (Газізова О.О.)	Рекомендують систематичну роботу, спрямовану на формування громадянських компетентностей та виховання дієвого патріотизму серед учнівської молоді.	Бучанська українська гімназія, 08292, м. Буча, вул. Енергетиків, 2	Довідка про впровадження від 26.12.2017 № 159	Методичні рекомендації апробовано при викладанні Історії України, курсу за вибором «Українознавство», проведенні виховних заходів патріотичного спрямування.

IV. Список наукових праць, опублікованих та прийнятих редакцією до друку у 2017 році у зарубіжних виданнях, які мають імпакт-фактор

№ з/п	Автори	Назва роботи	Назва видання, де опублікована робота	Том, номер (випуск, перша-остання сторінки роботи)
Статті				
1	Buyskykh J.	A Ukrainian Scholar in Poland: Notes in the Margins	Lud	Vol. 100, 2016, pp. 153-

				160.
2	Buyskykh J.	Pomiędzy pamięcią a granicą: Ukraińska pielgrzymka na Kalwarię Pałacowską	Etnografia Polska	Vol. 60, 2016, pp. 43-62.
3	Tsipko A.	Artist photology in the Kyivan-Jerusalem space text: ancient writing and folklore creative experience (Художня фотологія в киево-єрусалимському просторовому тексті: давній книжний та фольклорний досвіди)	Magyar tudományok journal	2017. №4. P. 42-47.
4	Tsipko A.	Church-home as «concentrum» for creation the sparial text in Ukrainian ancient verbal culture (Церква-дім як осердя творення просторового тексту давньоукраїнської словесності)	Slovak international scientific journal	2017. №4. P. 70-75.
5	Tsipko A.	Vestment-dress on appearance and recreation compositive of time-space (chasoprostir) in the Ukrainian ancient verbal culture text (Ризи-вбрання в образному композитиві явлення і відтворення часопростору в давньоукраїнському словесному тексті)	Znanstvena misel	2017. №4. P. 101-105.
6	Tsipko A.	Cosmo-mythological ground for the establishing the model text and semantic structure in the Ukrainian ancient verbal culture (Космо-міфологічне підґрунтя у снуванні та семантичному структуруванні давньоукраїнської словесності)	The scientific method	2017. №5. P. 21-27.
7	Tsipko A.	Dress-clothing-covering: motive and imaginative structure of bodily semiotics on compositive of cosmologic («svitousytoievui») text of Ukrainian ancient verbal culture (Вбрання-одяг-покривання: мотивні та образні структури тілесної семіотики у композитиві космологічного (світоустроевого) тексту давньоукраїнської словесності)	European multi scientific journal	2017. №4. P. 47-54.
8	Tsipko A.	«Kyivan text» of Ukrainian ancient verbal culture: hierotopic projections and semantics («Київський текст» давньої словесності: ієротопійні проєкції та семантика)	Austria science	2017. №4. P. 108-114.
9	Шинкарик Ю.	Культурно-ідейні виміри видань казок Івана Франка в кінці XIX століття і на сучасному етапі	ScieneRise	2017. №9. С. 48-52.
Статті, прийняті редакцією до друку				
10	Шинкарик Ю.	Казка як чинник формування свідомісних орієнтирів дітей XIX – початку XX століття і її етнокультурна складова	ScieneRise	2017

V. Відомості про науково-дослідну роботу та інноваційну діяльність студентів, молодих учених (коротко описати діяльність Ради молодих учених тощо).

Серед молодих науковців є переможці конкурсів наукових проектів, лауреати премій. Зокрема, О.В. Соболева була нагороджена премією Київського міського голови за особливі досягнення молоді у розбудові столиці України – міста-героя Києва – 2017 р. в номінації «Наукові досягнення». У 2017 р. організовано та проведено міждисциплінарний міжнародний семінар-практикум для молодих учених на тему «Уявне пограниччя в наукових дискусіях» за участі вчених з України, Росії, Німеччини, Великої Британії, Сполучених Штатів Америки, а також були співorganizаторами IV Міжнародної науково-теоретичної конференції студентів та молодих вчених «Розвиток сучасної науки в умовах європейської інтеграції».

Впродовж 2017 р. молоді науковці Інституту опублікували 26 наукових статей, з них 2 статті у зарубіжних виданнях, що індексуються у міжнародних БД, взяли участь у 14 наукових заходах. З 2017 р. в журналі «Українознавство» молодими вченими запроваджено рубрику «Платформа наукових ініціатив».

Роки	Кількість студентів, які беруть участь у наукових дослідженнях (відсоток від загальної кількості студентів)	Кількість молодих учених, які працюють у ВНЗ або науковій установі	Відсоток молодих учених, які залишаються у ВНЗ або установі після закінчення аспірантури
2014	0	19	0%
2015	0	27	1%
2016	0	16	0%
2017	0	18	0%

Внутрішніми стимулюючими заходами та відзнаками

Моральним заохоченням за успіхи досягнуті в науково-дослідній роботі є подяки, дипломи та грамоти.

VI. Наукові підрозділи, їх напрями діяльності, робота з замовниками.

Відділ історичних студій досліджує передумови, зміст, цілі, характер, напрями і форми встановлення демократії як форми суспільного ладу, а також вивчає механізми розв'язання національних та державотворчих проблем в Україні впродовж ХХ – початку ХХІ ст.

Відділ історичних пам'яток досліджує структуру українського повсякдення ранньомодерної доби.

Відділ української етнології досліджує основні тенденції формування українського етносу в контексті динаміки етнокультурних процесів європейських народів.

Відділ культурологічних досліджень працює в рамках наукової дисципліни соціальна антропологія, вивчає феномен українського пограниччя.

Відділ філософії та геополітики досліджує виклики та загрози у гуманітарній сфері України в їхньому зв'язку з геополітичною позицією держави, культурно-цивілізаційним вибором українського народу, постійними змінами в інформаційному та освітньому просторі сучасного глобалізованого світу.

Відділ освітніх технологій та популяризації українознавства розробляє

програму з українознавства для суботніх та недільних шкіл; забезпечує освітні контакти з українською діаспорою, змістовно наповнює та впроваджує українознавчу складову в системі середньої освіти.

Відділ української філології досліджує взаємодію усної та писемної словесності в давньо- та середньовічному українському соціокультурних контекстах, динаміку формування національної ідентичності у протистоянні імперській ідентичності у соціокультурних процесах ранньомодерної доби.

Відділ інформаційного забезпечення та наукових комунікацій організовує збір інформації в електронному вигляді згідно з установленим порядком, впроваджує телекомунікаційні технології, системи баз даних з метою інформатизації діяльності структурних підрозділів Інституту. Забезпечує редагування і випуск паперового та електронного варіантів квартальника «Українознавство», забезпечує своєчасне оновлення інформації на офіційному сайті Інституту.

Відділення «Центр українських військових традицій та патріотичного виховання» досліджує воєнно-політичну та військову історію України ХХ ст., враховуючи досвід протидії «гібридній» війні як формі агресії.

Відділення «Гуцульщина» здійснює краєзнавчі дослідження Гуцульського історико-етнографічного регіону України та польові краєзнавчі дослідження Верховинщини з метою збереження культури надбань Гуцульщини як невід'ємної складової української національної спадщини.

VII. Наукове та науково-технічне співробітництво із закордонними організаціями.

В Інституті співробітництво із закордонними організаціями здійснюється через особисті контакти наукових співробітників та міжнародні проекти наукових відділів. Впродовж серпня – жовтня 2017 р. с.н.с. відділу історичних студій, к.і.н. Т. Шевченко перебувала на стажуванні в Інституті східно- та східно-південноєвропейських досліджень Лейбніці, м. Регенсбург (Німеччина). Стажування передбачало реалізацію дослідницького проекту та встановлення наукових контактів з німецькими фахівцями з історії України та українознавства. Впродовж жовтня 2017 – січня 2018 рр. с.н.с. відділу культурологічних досліджень, к.і.н. Ю. Буйських перебувала на стажуванні в міждисциплінарній науковій інституції Forum Transregionale Studien, м. Берлін (Німеччина). Стажування передбачало реалізацію дослідницького проекту, роботу у наукових бібліотеках м. Берлін, участь у наукових заходах, налагодження наукових контактів із місцевими дослідниками – антропологами і соціологами, які займаються східноєвропейською проблематикою.

З метою налагодження наукових комунікацій із закордонними науковими організаціями співробітниками відділу культурологічних досліджень було організовано та проведено міждисциплінарний міжнародний семінар-практикум для молодих учених на тему «Уявне пограниччя в наукових дискусіях» (1 – 3 червня 2017) за участі вчених з Польщі, Німеччини, Великої Британії, Сполучених Штатів Америки.

Країна партнер за алфавітом	Установа - партнер	Тема співробітництва	Документ, в рамках якого здійснюється співробітництво, термін його дії	Практичні результати від співробітництва
Велика Британія	Університет Кенту, Школа Антропології та Консервації	Міждисциплінарний міжнародний семінар-практикум для молодих учених на тему «Уявне пограниччя в наукових дискусіях» (1-3.06.2017)	Особисті контакти	Лекція антрополога Девіда Геніга на тему «Щоденна дипломатія: переосмислення співжиття в пост-комуністичних спільнотах», в якій розглянуто практики примирення та діалогу у суспільстві, на прикладі Балкан.
Іспанія	Української суботньої школи «Лідер» при асоціації українців регіону Мурсія, м. Мурсія	X міжнародний конкурс з українознавства для учнів 8 – 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (0.03.-01.04.2017 р.)	Особисті контакти	Публічний захист дослідної роботи Ружицької Мирослави на тему «Українська діаспора в боротьбі за незалежність»
Німеччина	Інституті східно- та східно-південноєвропейських досліджень Лейбніці, м. Регенсбург	Стажування передбачало реалізацію дослідницького проекту « <i>Burghers of Kyiv in the Grip of the Soviet State: Survival Strategies of Former People</i> » та встановлення наукових контактів з німецькими фахівцями з історії України та українознавства.	Стипендія Німецькою службою академічних обмінів (Deutscher Akademischer Austauschdienst –DAAD)	Шевченко Т. опрацювала бібліографічні позиції, доступні в бібліотеках Регенсбурзького університету та Інституту східно- та східно-південноєвропейських досліджень Лейбніца, а також через міжбібліотечний абонемент – інших німецьких бібліотек; прочитала доповідь на українознавчому семінарі по темі дослідницького проекту (24.10.2017 р)
Німеччина	Міждисциплінарній науковій інституції Forum Transregionale Studien, м. Берлін	Стажування передбачало реалізацію дослідницького проекту “ <i>To the West of the Bug: Memories, Identities and Religiosities on Polish-Ukrainian Borderlands</i> ”, налагодження наукових контактів	наукова програма Visiting Fellowship “ <i>Prisma Ukraina —Research Network Eastern Europe</i> ”	Буйських Ю. опрацювала бібліографічні позиції, доступні в бібліотеках м. Берлін, взяла участь у наукових заходах, зокрема у зимовій школі, присвяченій вивченню фронтів і погранич: “ <i>Global Frontiers. International</i>

		із антропологами і соціологами, які займаються східноєвропейською проблематикою.		Winter School”, яка відбулася (15-17.11.2017) у м. Тюбінген, в Eberhard Karls Universität Tübingen (Німеччина).
Німеччина	Інститут соціальної антропології Макса Планка, м. Галле	Міждисциплінарний міжнародний семінар-практикум для молодих учених на тему «Уявне пограниччя в наукових дискусіях» (1-3.06.2017)	Особисті контакти	Доповідь Діани Воннак на тему «Музей чи Лавра? Дискусія про інституційні спадщини у львівському Музеї Народної архітектури та Побуту», в якій розглянуто проблему перетину інтересів різних суспільних інститутів в Україні: релігії та державної політики.
Польща	Інститут історії Жешовського університету, м. Ряшів	Міждисциплінарний міжнародний семінар-практикум для молодих учених на тему «Уявне пограниччя в наукових дискусіях» (1-3.06.2017)	Особисті контакти	Лекція Томаша Кошека на тему «Українці, русини, гуцули, sorcitura. Проблеми ідентичностей словянськомовних мешканців румунського Марамурешу», довів хибність уявлення та спростував стереотипи, що існують в сучасному суспільстві стосовно визначеності етнічної ідентичності.
Польща	Центр дослідження міграцій Варшавського Університету, м. Варшава	Міждисциплінарний міжнародний семінар-практикум для молодих учених на тему «Уявне пограниччя в наукових дискусіях» (1-3.06.2017)	Особисті контакти	Доповідь Ігнація Южвяк на тему «Мобільність, робота і громадянство у непевні часи. Етнографія крос-кордонних зв'язків на далекому заході України», обґрунтував роль державного кордону у повсякденному житті мешканців Закарпатської обл.
Польща	Інститут політичних досліджень Польської Академії Наук, м. Варшава	Міждисциплінарний міжнародний семінар-практикум для молодих учених	Особисті контакти	Доповідь Каміли Захарук на тему «Бути вдома та за кордоном –

		на тему «Уявне пограниччя в наукових дискусіях» (1-3.06.2017)		різноманіття перспектив дослідження польської меншини в Україні), обґрунтувала залежність поняття кордону від політичної конюнктури: державності, кризи, ідентичності.
Сполучені Штати Америки	Пенсільванський державний університет, м. Філадельфія	Міждисциплінарний міжнародний семінар-практикум для молодих учених на тему «Уявне пограниччя в наукових дискусіях» (1-3.06.2017)	Особисті контакти	Лекція професора історії та антропології Кетрін Ваннер на тему «Міський вплив та політика «творення місця» у Чернівцях», розкрила вплив історико-культурного контексту на формування міського середовища Чернівців.

VIII. Відомості щодо поліпшення рівня інформаційного забезпечення наукової діяльності, доступу до електронних колекцій наукової періодики та баз даних провідних наукових видавництв світу про патентно-ліцензійну діяльність.

Впродовж 2017р. науковцями Науково-дослідного інституту українознавства розроблені та представлені для широкого загалу такі електронні освітні ресурси:

– **офіційний інтернет-сайт НДІУ**, який знайомить з різноплановою діяльністю Інституту та регулярно оновлюється. Кількість відвідувань сайту 98, 208 тис. у 2017 р. із різних країн світу, скачано 349,65 ГБ, переглянуто 576 613 сторінок. Найактивніші країни-відвідувачі сайту: Україна, Росія, Китай, Франція, США, Німеччина, Італія, Туреччина, Угорщина, Білорусь, Казахстан;

– **інтернет-журнал відкритого доступу «Українознавство»**, на якому розміщені всі номери журналу. Інтернет-журнал є електронним аналогом друкованого часопису «Українознавство» – наукового фахового видання з історичних наук. Видання вміщує статті та матеріали українською мовою, присвячені історії і теорії українознавства, культурі, освіті, науці, в ньому публікуються праці українських та зарубіжних дослідників. Науковим доробком Інституту за 2017 р. є 4 номери часопису (104,2 ум. друк. арк.), статті з анотаціями трьома мовами – українською, англійською, російською та рефератом англійською. Всі номери викладено у відкритому доступі.

Журнал «Українознавство» представлено в наукометричних базах даних та індексах цитування:

Академія Гугл (Google Scholar) (<http://www.scholar.google.com.ua>)

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
(<http://www.nbuv.gov.ua>)

Наукова періодика України (<http://journals.urau.ua>)

Index Copernicus (<https://journals.indexcopernicus.com>)

Academic Resource Index ResearchBib

(<http://journalseeker.researchbib.com>)

Scientific Indexing Services (<http://www.sindexs.org>)

CiteFactor Directory (<http://www.citefactor.org>)

Universal Impact Factor (<http://www.uifactor.org>)

Eurasian Scientific Journal Index (<http://esjindex.org>)

Infobase Index (<http://infobaseindex.com/index.php>)

Cosmos Impact Factor (<http://www.cosmosimpactfa>

а також в реферативних базах: **Polish Scholarly Library** (бібліотека) <http://pbn.nauka.gov.pl> та Інституту проблем реєстрації інформації НАН України «Україніка наукова», електронні копії номерів часопису «Українознавство» передані на зберігання до електронного українознавчого контенту електронної бібліотеки «Наукова періодика України» Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського. Постійно поповнюється новинами сторінка НДІУ в **Facebook**.

ІХ. Інформація про науково-дослідні роботи, що виконуються на кафедрах у межах робочого часу викладачів

Відділ освітніх технологій та популяризації українознавства змістовно наповнює та впроваджує українознавчу складову в системі освіти, здійснює заходи з популяризації наукових досліджень та національно-патріотичного виховання. Зокрема, впродовж 2017 року організовано та проведено:

Х Міжнародний конкурс з українознавства для учнів 8–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів.

Всеукраїнський конкурс студентських та аспірантських есе на тему «Перспективи української національної революції у ХХІ ст.»

Всеукраїнський конкурс есе для молодих науковців «Чи здатна Україна на власний геополітичний проект: місія України та національні інтереси в глобалізованому світі».

ІV Бандерівські читання «Як завершити Українську національну революцію» приурочених до 100-річчя Української революції 1917–1921 років та 75-ої річниці створення Української Повстанської Армії (2 лютого 2017 р.).

VII Всеукраїнська наукова конференція «Соціальна політика в теорії і практиці українського націоналізму: історія і сьогодення», присвячена 75-ій річниці УПА (19 травня 2017 р., м. Івано-Франківськ).

Круглий стіл: «Війна за історію: як перемогти російського агресора», в рамках фестивалю «Історія.UA» присвяченому вшануванню 75-ій річниці створення Української повстанської армії (14 жовтня 2017 р.).

Науково-практичний семінар для педагогів на тему: «Як зберегти українознавче наповнення у реформованій школі» (30 березня 2017 р.).

Методологічний семінар «Концептуальні засади сучасного українознавства» (28 листопада 2017 р.).

Тренінг «Усна історія як інструмент національно-патріотичного виховання», проведений в рамках **Третього Форуму** українських патріотичних справ «Ми – українці!» (1-2 грудня 2017 р.).

X. Розвиток матеріально-технічної бази досліджень

НДІУ не закуповував унікальні наукові прилади та обладнання.

XI. Заключна частина

Зауваження та пропозиції до департаменту науково-технічного розвитку МОН України. Основні труднощі та недоліки в роботі НДІУ при провадженні наукової діяльності у 2017 р.

Щороку в процесі підготовки наукових проектів на конкурс виникають труднощі пов'язані з тим, що форма та критерії оцінювання не враховують специфіки українознавчих досліджень і в результаті проекти отримують низькі бали. Критерії та шкала оцінювання проектів наукових досліджень потребують перегляду, оскільки загальна кількість балів за розділом I «Змістовні показники» та розділом IV «Очікувані результати за тематикою проекту» складає 40 балів, а загальна сума розділу II «Наукометричні показники авторів проекту» та розділу III «Науковий доробок та досвід авторів за напрямом проекту» – 60 балів. Відповідно до зазначеної пропорції загальної кількості балів оцінюється не сам проект, а доробок авторів. Отже, заздалегідь створюються такі умови, за яких науковий проект, у складі виконавців якого є молоді науковці, що не мають індексу цитування та значного доробку, безсумнівно, отримати високі бали не зможе. Пріоритет надається лише тим проектам, виконавці якого мають високі наукометричні показники та науковий доробок. З метою удосконалення критеріїв експертизи наукових проектів пропонуємо таке:

- збільшити загальну суму балів розділу I «Змістовні показники» та розділу IV «Очікувані результати за тематикою проекту» до 60 балів;
- зменшити загальну суму балів розділу II «Наукометричні показники авторів проекту» та розділу III «Науковий доробок та досвід авторів» до 40 балів;
- розробити окремі критерії для прикладних та фундаментальних проектів наукових досліджень;
- критерії оцінювання мають врахувати галузеву специфіку наукових проектів;
- розробити для усіх пунктів шкалу з амплітудою від меншого до більшого показника;
- вилучити пункт, який зобов'язує експертів коментувати обґрунтованість фінансування проекту;
- створити українську науково-метричну базу на зразок польської Index Copernicus.

Вчений секретар

Д. В. Толочко